4
هەواڵی ئاشتی
2026-5-25

هەواڵی ئاشتی

هەڵمەتی ئاشتی بۆ کۆتاییهێنان بە جەنگی ئێران و ئیسرائیل

ئاشتی بۆ ئێران و ئیسرائیل ئەرکی ئەخلاقی هەموو مرۆڤێکی ئازادیخوازە

نووسینی: ئەندرۆ ماکلین

جەنگی نێوان ئێران و ئیسرائیل، کە لە ٢٨ی شوباتی ٢٠٢٦ەوە دەستی پێکرد، تا ئێستا زیاتر لە سێ مانگی خایاندووە و بووەتە هۆی کوژرانی هەزاران کەس، لەناوچوونی ژێرخانی گرنگ و ئاڵۆزکردنی بارودۆخێکی جیهانی کە پێشتر بە قەیرانەکانی خۆراک و ئابووری گرانی قورس بوو. ئەم جەنگە تەنیا ململانێی دوو دەوڵەت نییە، بەڵکو کاریگەری ڕاستەوخۆی لەسەر ژیانی ملیۆنان مرۆڤی ئاسایی هەیە کە هیچ بەشداریەکیان لە بڕیارەکانی جەنگدا نەبووە.

لە ئێران، بۆمبارانکردنی ناوچە نیشتەجێبووەکان، ئامانجگرتنی ژێرخانی وزە و پیشەسازی، و کوژرانی چەند فەرماندەیەکی باڵا لە سوپای پاسداران، بووەتە هۆی ڕووخانی هەزاران خانوو و کارگە و کوژرانی سەدان شارستانی. لە ئیسرائیلیش، هێرشە مووشەکی و دڕۆنییەکانی ئێران بۆ سەر شارەکانی وەک تەل ئەبیب و حەیفا، ژیانی ملیۆنان کەسی لە مەترسیدا خستووە و ناچاری کردوون هەفتەها لە ژێر زەمین و لە پەناگەکاندا بژین. ئەم ئاڵوگۆڕە خێرا و مەترسیدارە هەموو ئەو هەوڵانەی بۆ ڕێکخستنەوەی ژیانی ئاسایی کردبوون، تێکداوە.

ئەم جەنگە کاریگەری گەورەی لەسەر ئابووری جیهانی هەبووە. بەهای دراوی ئێران بە شێوەیەکی مێژوویی دابەزی و گەیشتە نزمترین ئاست، لە کاتێکدا نرخی کاڵا و خزمەتگوزارییەکان بە خێرایی بەرز بوونەوە. ئەمە بووەتە هۆی ئەوەی ژمارەیەکی زۆر لە خێزانەکان نەتوانن پێداویستییە سەرەکییەکانیان دابین بکەن. لە ئیسرائیلیش، تێچووی بەرگری هەوایی و بەکارهێنانی سیستەمی بەرگری مووشەکی، بودجەی وڵاتی زیاتر بارگران کردووە و کاریگەری لەسەر خزمەتگوزارییە گشتییەکان هەبووە.

لە ئاستی ناوچەکەشدا، ئەم جەنگە بووەتە هۆی ئاڵۆزتربوونی هاوکێشەکان. هێرشەکانی ئێران بۆ سەر بنکە ئەمریکییەکان لە کەنداو و ناوچەکە، و هێرشەکانی ئیسرائیل بۆ سەر ئامانجەکانی ئێران لە سووریا و لوبنان، مەترسی ئەوەیان هەیە ببێتە هۆی بڵاوبوونەوەی جەنگ بۆ وڵاتانی دراوسێ. ئەمە ڕەنگە ببێتە هۆی ئەوەی هێزە نێودەوڵەتییەکان ناچار بکرێن بڕیاری گرنگ بدەن، و ئەگەری هەڵەی ژمێریاری زیاتر بێت.

لە ڕووی مرۆڤییەوە، ئەم جەنگە کاریگەری خراپی لەسەر تەندروستی خەڵک هەبووە. هەزاران کەس بریندار بوون و هەزاران کەسی تر ناچار بوون ماڵ و شوێنی نیشتەجێبوونیان بەجێبهێڵن. ئەم ڕەوشە بووەتە هۆی زیادبوونی نەخۆشییە دەروونییەکان، بەتایبەتی لە نێو منداڵان و کەسانی تەمەن زۆر. هەروەها، ئاستەنگی گەیشتن بە چارەسەری پزیشکی و دەرمان، بە هۆی داخرانی سنوورەکان و کەمبوونەوەی سەرچاوەکان، بارودۆخەکە خراپتر کردووە.

لە ئاستی نێودەوڵەتیشدا، ئەم جەنگە بووەتە هۆی دابەشبوونی ڕای گشتی جیهان. هەندێک وڵات پشتگیری لە هێرشەکانی ئیسرائیل دەکەن بە بیانووی بەرگری لە خۆ، لە کاتێکدا وڵاتانی تر ڕەخنەی توند لە هەردوو لا دەگرن بەهۆی ئەوەی ئاشتی و ڕێزگرتن لە یاسای نێودەوڵەتی پشتگوێ خراون. ئەم دابەشبوونە ڕێگری کردووە لە دروستبوونی هەوڵێکی یەکگرتووی نێودەوڵەتی بۆ ڕاگرتنی جەنگ.

ئەم جەنگە هەروەها کاریگەری لەسەر هەوڵەکانی ڕێکخستنەوەی ئابووری ئێران هەبووە. ئەو هەوڵانەی بۆ ڕاکێشانی وەبەرهێنان و گەشەپێدانی ئابووری وڵات دەدران، بە هۆی ئاڵۆزی و مەترسی جەنگەوە ڕاگیراون یان دواخراون. ئەمە بووەتە هۆی ئەوەی ئابووری ئێران زیاتر بکەوێتە ژێر فشارەوە و توانای بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی قەیرانەکان کەمتر بێت.

لە کۆتاییدا، ئەم جەنگە بووەتە هۆی ئەوەی ئاشتی و سەقامگیری لە ناوچەکەدا زیاتر دوور بکەوێتەوە. ئەگەر ئەم جەنگە بەردەوام بێت، کاریگەرییە خراپەکانی لەسەر ژیانی خەڵک و ئابووری جیهانی زیاتر قووڵ دەبنەوە. بۆیە پێویستە هەوڵێکی جیدی بۆ ڕاگرتنی جەنگ و دەستپێکردنەوەی گفتوگۆ بدرێت، بەر لەوەی زیاتر لە ئەمە خراپتر ببێت.

ئاشتی بۆ ئێران و ئیسرائیل ئەرکی ئەخلاقی هەموو مرۆڤێکی ئازادیخوازە

نووسینی: ئەندرۆ ماکلین

جەنگی نێوان ئێران و ئیسرائیل، کە لە ٢٨ی شوباتی ٢٠٢٦ەوە دەستی پێکرد، تا ئێستا زیاتر لە سێ مانگی خایاندووە و بووەتە هۆی کوژرانی هەزاران کەس، لەناوچوونی ژێرخانی گرنگ و ئاڵۆزکردنی بارودۆخێکی جیهانی کە پێشتر بە قەیرانەکانی خۆراک و ئابووری گرانی قورس بوو. ئەم جەنگە تەنیا ململانێی دوو دەوڵەت نییە، بەڵکو کاریگەری ڕاستەوخۆی لەسەر ژیانی ملیۆنان مرۆڤی ئاسایی هەیە کە هیچ بەشداریەکیان لە بڕیارەکانی جەنگدا نەبووە.

لە ئێران، بۆمبارانکردنی ناوچە نیشتەجێبووەکان، ئامانجگرتنی ژێرخانی وزە و پیشەسازی، و کوژرانی چەند فەرماندەیەکی باڵا لە سوپای پاسداران، بووەتە هۆی ڕووخانی هەزاران خانوو و کارگە و کوژرانی سەدان شارستانی. لە ئیسرائیلیش، هێرشە مووشەکی و دڕۆنییەکانی ئێران بۆ سەر شارەکانی وەک تەل ئەبیب و حەیفا، ژیانی ملیۆنان کەسی لە مەترسیدا خستووە و ناچاری کردوون هەفتەها لە ژێر زەمین و لە پەناگەکاندا بژین. ئەم ڕەوشە خێرا و مەترسیدارە هەموو ئەو هەوڵانەی بۆ ڕێکخستنەوەی ژیانی ئاسایی کردبوون، تێکداوە.

ئەم جەنگە کاریگەری گەورەی لەسەر ئابووری جیهانی هەبووە. بەهای دراوی ئێران بە شێوەیەکی مێژوویی دابەزی و گەیشتە نزمترین ئاست، لە کاتێکدا نرخی کاڵا و خزمەتگوزارییەکان بە خێرایی بەرز بوونەوە. ئەمە بووەتە هۆی ئەوەی ژمارەیەکی زۆر لە خێزانەکان نەتوانن پێداویستییە سەرەکییەکانیان دابین بکەن. لە ئیسرائیلیش، تێچووی بەرگری هەوایی و بەکارهێنانی سیستەمی بەرگری مووشەکی، بودجەی وڵاتی زیاتر بارگران کردووە و کاریگەری لەسەر خزمەتگوزارییە گشتییەکان هەبووە.

لە ئاستی ناوچەکەشدا، ئەم جەنگە بووەتە هۆی ئاڵۆزتربوونی هاوکێشەکان. هێرشەکانی ئێران بۆ سەر بنکە ئەمریکییەکان لە کەنداو و ناوچەکە، و هێرشەکانی ئیسرائیل بۆ سەر ئامانجەکانی ئێران لە سووریا و لوبنان، مەترسی ئەوەیان هەیە ببێتە هۆی بڵاوبوونەوەی جەنگ بۆ وڵاتانی دراوسێ. ئەمە ڕەنگە ببێتە هۆی ئەوەی هێزە نێودەوڵەتییەکان ناچار بکرێن بڕیاری گرنگ بدەن، و ئەگەری هەڵەی ژمێریاری زیاتر بێت.

لە ڕووی مرۆڤییەوە، ئەم جەنگە کاریگەری خراپی لەسەر تەندروستی خەڵک هەبووە. هەزاران کەس بریندار بوون و هەزاران کەسی تر ناچار بوون ماڵ و شوێنی نیشتەجێبوونیان بەجێبهێڵن. ئەم ڕەوشە بووەتە هۆی زیادبوونی نەخۆشییە دەروونییەکان، بەتایبەتی لە نێو منداڵان و کەسانی تەمەن زۆر. هەروەها، ئاستەنگی گەیشتن بە چارەسەری پزیشکی و دەرمان، بە هۆی داخرانی سنوورەکان و کەمبوونەوەی سەرچاوەکان، بارودۆخەکە خراپتر کردووە.

لە ئاستی نێودەوڵەتیشدا، ئەم جەنگە بووەتە هۆی دابەشبوونی ڕای گشتی جیهان. هەندێک وڵات پشتگیری لە هێرشەکانی ئیسرائیل دەکەن بە بیانووی بەرگری لە خۆ، لە کاتێکدا وڵاتانی تر ڕەخنەی توند لە هەردوو لا دەگرن بەهۆی ئەوەی ئاشتی و ڕێزگرتن لە یاسای نێودەوڵەتی پشتگوێ خراون. ئەم دابەشبوونە ڕێگری کردووە لە دروستبوونی هەوڵێکی یەکگرتووی نێودەوڵەتی بۆ ڕاگرتنی جەنگ.

ئەم جەنگە هەروەها کاریگەری لەسەر هەوڵەکانی ڕێکخستنەوەی ئابووری ئێران هەبووە. ئەو هەوڵانەی بۆ ڕاکێشانی وەبەرهێنان و گەشەپێدانی ئابووری وڵات دەدران، بە هۆی ئاڵۆزی و مەترسی جەنگەوە ڕاگیراون یان دواخراون. ئەمە بووەتە هۆی ئەوەی ئابووری ئێران زیاتر بکەوێتە ژێر فشارەوە و توانای بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی قەیرانەکان کەمتر بێت.

لە کۆتاییدا، ئەم جەنگە بووەتە هۆی ئەوەی ئاشتی و سەقامگیری لە ناوچەکەدا زیاتر دوور بکەوێتەوە. ئەگەر ئەم جەنگە بەردەوام بێت، کاریگەرییە خراپەکانی لەسەر ژیانی خەڵک و ئابووری جیهانی زیاتر قووڵ دەبنەوە. بۆیە پێویستە هەوڵێکی جیدی بۆ ڕاگرتنی جەنگ و دەستپێکردنەوەی گفتوگۆ بدرێت، بەر لەوەی زیاتر لە ئەمە خراپتر ببێت.

هەڵمەتی ئاشتی بۆ کۆتاییهێنان بە جەنگی ئێران و ئیسرائیل

(هەوڵێک بۆ ڕاگرتنی شەڕ و دەستپێکردنەوەی گفتوگۆ)

بەهۆی بەردەوامبوونی جەنگی نێوان ئێران و ئیسرائیل، کە لە ٢٨ی شوباتی ٢٠٢٦ەوە دەستی پێکردووە و تا ئێستا زیاتر لە سێ مانگی خایاندووە، زیانێکی گەورە بە ژێرخانی وڵاتان و ژیانی هاوڵاتیان گەیشتووە. هەزاران کەس گیانیان لەدەستداوە و هەزاران کەسی تر ناچار بوون ماڵ و شوێنی نیشتەجێبوونیان بەجێبهێڵن. ئەم جەنگە کاریگەری خراپی لەسەر ئابووری جیهانی هەبووە و بووەتە هۆی زیادبوونی نرخی وزە و خۆراک. هەروەها، ئاستەنگی گەیشتن بە چارەسەری پزیشکی و دەرمان، بە هۆی داخرانی سنوورەکان و کەمبوونەوەی سەرچاوەکان، بارودۆخەکە خراپتر کردووە.

بەهۆی ئەم ڕەوشە مەترسیدارەی ئێستا، ئێمە ئەندامانی ئەنجومەنی ئاشتی ئێران و ئیسرائیل، بە پشتبەستن بە بەڵگەنامەی نێودەوڵەتی و بەهێزکردنی ئەو هەوڵانەی بۆ ڕاگرتنی جەنگ دەدرێن، هەڵمەتێکی ئاشتی بۆ کۆتاییهێنان بە جەنگی ئێران و ئیسرائیل ڕادەگەیەنین. ئامانجی ئەم هەڵمەتە ئەوەیە هەموو لایەنەکان ناچار بکرێن بڕیاری گرنگ بدەن، و ئەگەری هەڵەی ژمێریاری زیاتر بێت.

ئەم هەڵمەتە هەروەها کاریگەری لەسەر هەوڵەکانی ڕێکخستنەوەی ئابووری ئێران هەبووە. ئەو هەوڵانەی بۆ ڕاکێشانی وەبەرهێنان و گەشەپێدانی ئابووری وڵات دەدران، بە هۆی ئاڵۆزی و مەترسی جەنگەوە ڕاگیراون یان دواخراون. ئەمە بووەتە هۆی ئەوەی ئابووری ئێران زیاتر بکەوێتە ژێر فشارەوە و توانای بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی قەیرانەکان کەمتر بێت.

لە کۆتاییدا، ئەم جەنگە بووەتە هۆی ئەوەی ئاشتی و سەقامگیری لە ناوچەکەدا زیاتر دوور بکەوێتەوە. ئەگەر ئەم جەنگە بەردەوام بێت، کاریگەرییە خراپەکانی لەسەر ژیانی خەڵک و ئابووری جیهانی زیاتر قووڵ دەبنەوە. بۆیە پێویستە هەوڵێکی جیدی بۆ ڕاگرتنی جەنگ و دەستپێکردنەوەی گفتوگۆ بدرێت، بەر لەوەی زیاتر لە ئەمە خراپتر ببێت.

هەڵمەتی ئاشتی بۆ کۆتاییهێنان بە جەنگی ئێران و ئیسرائیل

(هەوڵێک بۆ ڕاگرتنی شەڕ و دەستپێکردنەوەی گفتوگۆ)

بەهۆی بەردەوامبوونی جەنگی نێوان ئێران و ئیسرائیل، کە لە ٢٨ی شوباتی ٢٠٢٦ەوە دەستی پێکردووە و تا ئێستا زیاتر لە سێ مانگی خایاندووە، زیانێکی گەورە بە ژێرخانی وڵاتان و ژیانی هاوڵاتیان گەیشتووە. هەزاران کەس گیانیان لەدەستداوە و هەزاران کەسی تر ناچار بوون ماڵ و شوێنی نیشتەجێبوونیان بەجێبهێڵن. ئەم جەنگە کاریگەری خراپی لەسەر ئابووری جیهانی هەبووە و بووەتە هۆی زیادبوونی نرخی وزە و خۆراک. هەروەها، ئاستەنگی گەیشتن بە چارەسەری پزیشکی و دەرمان، بە هۆی داخرانی سنوورەکان و کەمبوونەوەی سەرچاوەکان، بارودۆخەکە خراپتر کردووە.

بەهۆی ئەم ڕەوشە مەترسیدارەی ئێستا، ئێمە ئەندامانی ئەنجومەنی ئاشتی ئێران و ئیسرائیل، بە پشتبەستن بە بەڵگەنامەی نێودەوڵەتی و بەهێزکردنی ئەو هەوڵانەی بۆ ڕاگرتنی جەنگ دەدرێن، هەڵمەتێکی ئاشتی بۆ کۆتاییهێنان بە جەنگی ئێران و ئیسرائیل ڕادەگەیەنین. ئامانجی ئەم هەڵمەتە ئەوەیە هەموو لایەنەکان ناچار بکرێن بڕیاری گرنگ بدەن، و ئەگەری هەڵەی ژمێریاری زیاتر بێت.

ئەم هەڵمەتە هەروەها کاریگەری لەسەر هەوڵەکانی ڕێکخستنەوەی ئابووری ئێران هەبووە. ئەو هەوڵانەی بۆ ڕاکێشانی وەبەرهێنان و گەشەپێدانی ئابووری وڵات دەدران، بە هۆی ئاڵۆزی و مەترسی جەنگەوە ڕاگیراون یان دواخراون. ئەمە بووەتە هۆی ئەوەی ئابووری ئێران زیاتر بکەوێتە ژێر فشارەوە و توانای بۆ ڕووبەڕووبوونەوەی قەیرانەکان کەمتر بێت.

لە کۆتاییدا، ئەم جەنگە بووەتە هۆی ئەوەی ئاشتی و سەقامگیری لە ناوچەکەدا زیاتر دوور بکەوێتەوە. ئەگەر ئەم جەنگە بەردەوام بێت، کاریگەرییە خراپەکانی لەسەر ژیانی خەڵک و ئابووری جیهانی زیاتر قووڵ دەبنەوە. بۆیە پێویستە هەوڵێکی جیدی بۆ ڕاگرتنی جەنگ و دەستپێکردنەوەی گفتوگۆ بدرێت، بەر لەوەی زیاتر لە ئەمە خراپتر ببێت.

بەشی ئینگلیزی
بەشی عەرەبی
بەشی کوردی
بەشی فارسی
بەشی ئینگلیزی
بەشی عەرەبی
بەشی کوردی
بەشی فارسی
012000